

Deildin fyri Arbeiðs-
og Almannaheilsu

Tøl um royking í Føroyum

Speki 2008

Pál Weihe
yvirlækni

Sjúkrahúsverk Føroya

Sigmundargøta 5, Postsmoga 14, FO-110 Tórshavn

Tlf.: +298 31 66 96, Fax: +298 31 97 08, Heimasíða: www.health.fo, T-postur: dfaa@health.fo

Eitt sindur um tubbak

- ❑ Kom fyrst í 1500 til Europa við Christopher Columbusi
- ❑ Roykt í pípu í fyrstani
- ❑ Cigarroyking byrjaði undir Napoleonskríggjunum
- ❑ Cigarettoyking byrjaði uml. 1850

Er tað vandamikið? 1

- ❑ Mett verður at árliga doyggja 80 føroyingar av tubbakki
- ❑ Í miðal missur roykjarin sum doyr av tubbakki 8-10 ár av væntaða æviskeiðnum
- ❑ Vandin veksur við nøgdini, sum roykt verður

Er tað vandamikið? 2

- ❑ 90% av øllum krabbatilburðum í lungum skyldast tubbak
- ❑ 25% av øllum krabbameini skyldast tubbak
- ❑ 75% av øllum tilburðum av bronkitis og ov stórum lungum skyldast tubbak

Er tað vandamikið? 3

- Eitt út av 25 fólkum, sum roykja 20 sigarettir um dagin doyri av tí í eitt 10 ára skeið

Vandin at doyggja í eitt 10 ára skeið

Roykja 20 cigarettir um dagin	1 av 25
Koyra motorcyklu	1 av 50
Kappkoyring	1 av 80
Fjallklintring	1 av 700
Drekka 1 fløsku av vín um dagin	1 av 1300
Raktur av snarljósi	1 av 1 mill.

Eitrandi evni í royki

- Nikotin
- Kolilta
- Formaldehyd
- Tubbakkstjøra
- Íalt uml. 4.000 ymisk evni
- 50 av teimum eru krabbaelvandi

Nøkur líkamsgögn, ið ávirkast

- Miðnervalagið
  - Hjartað
  - Lunguni
  - Æðrarnar
  - Huðin
  - Slímhinnur
  - og nógv onnur
-

Spurningar

- Elvir passiv royking krabbamein?
- Roykir eitt fostur eisini?
- Eru börn hjá roykjarum sjúkari enn onnur?
- Eru nýföðingar hjá roykjarum lættari?

Tøl um royking - keldur

- Gallup Føroyar fyri Fólkaheilsuráðið
- Fólkaheilsukanning 2006/2007
- 9. floks kanningarnar

Fólkaheilsuráðið

The Faroese board of public health

Telefonkanningar, sum Gallup Føroyar hevur gjørt Fyribyrgingarráðið/Fólkaheilsuráðið

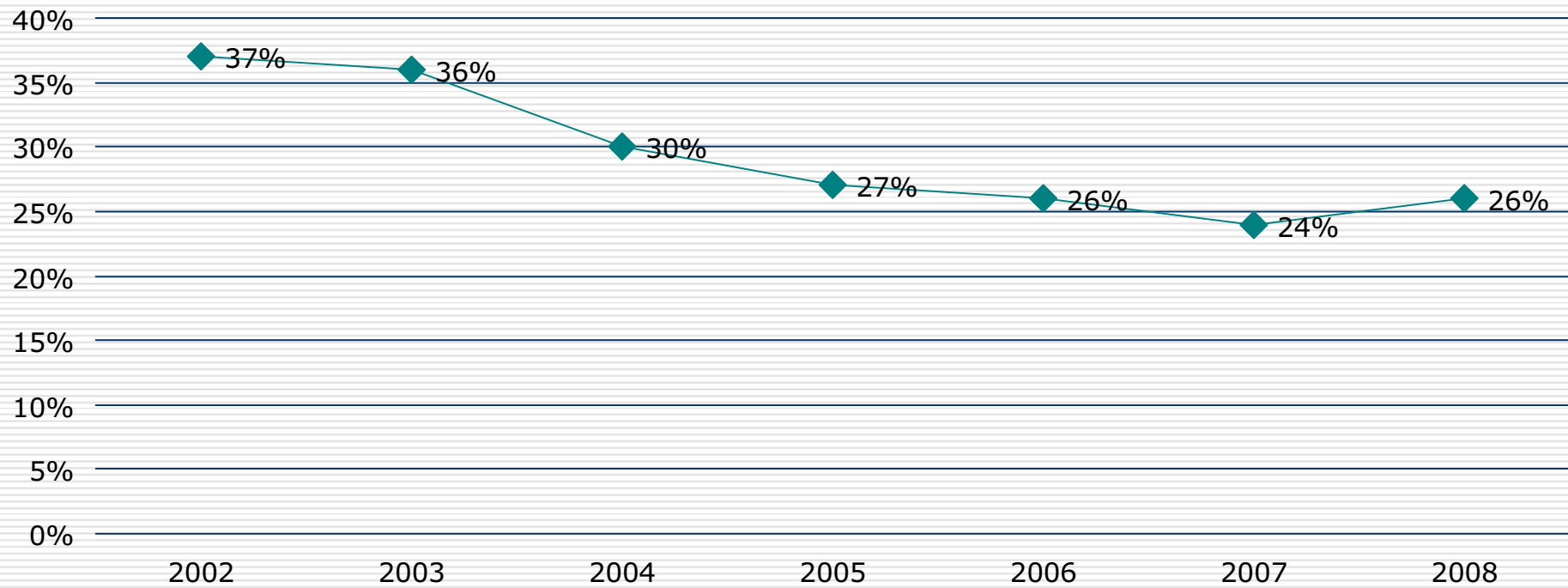
Eirargarður 2, 2. hædd • FO-100 Tórshavn

Tlf.: +298 30 40 15 • Fartlf.: +298 21 51 65 • Fax: +298 32 05 72

Heimasíða: www.folkaheilsa.fo • T-postur: [fhir@folkaheilsa.fo](mailto:.fhir@folkaheilsa.fo)

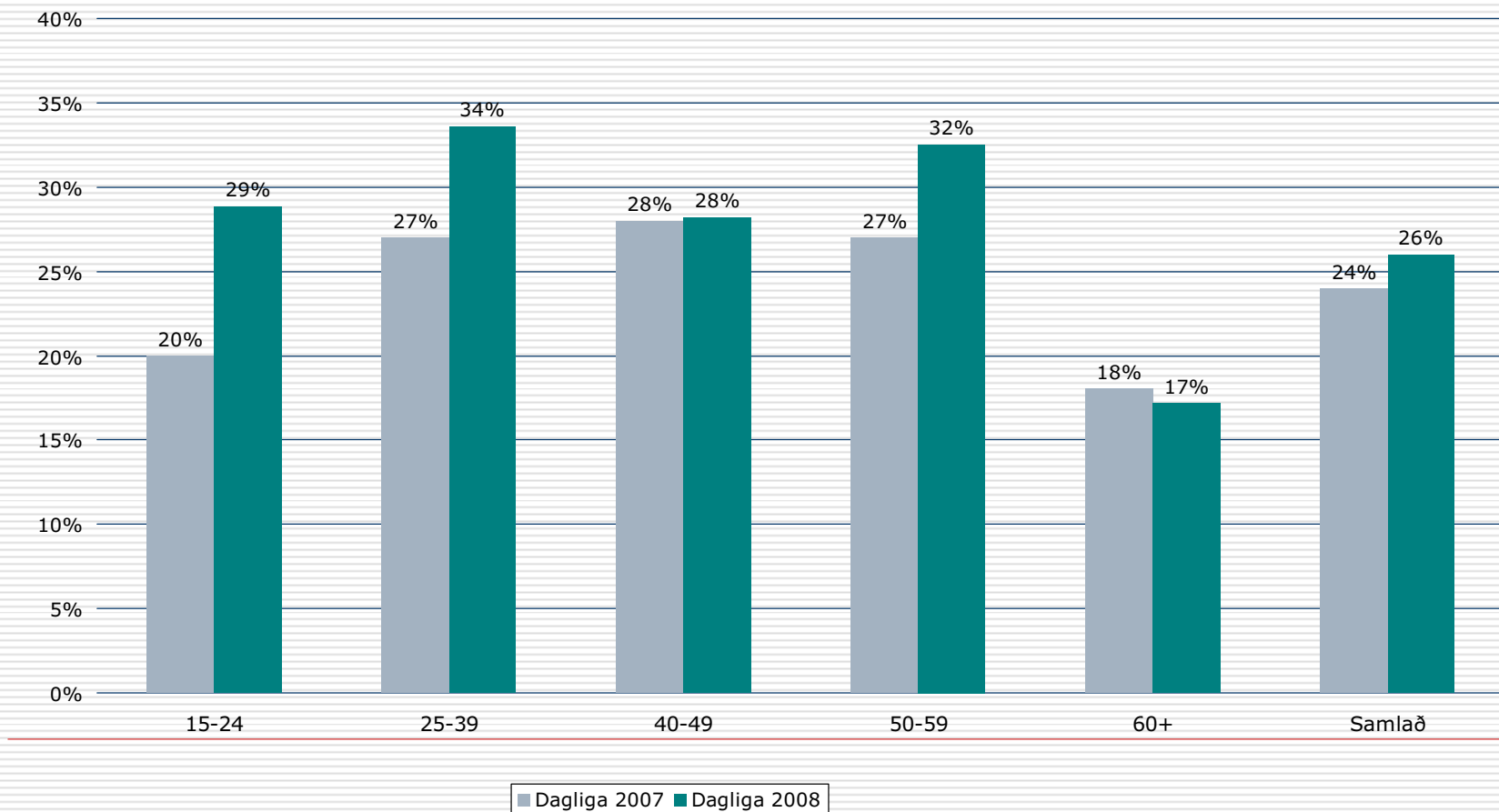
Roykir tú?

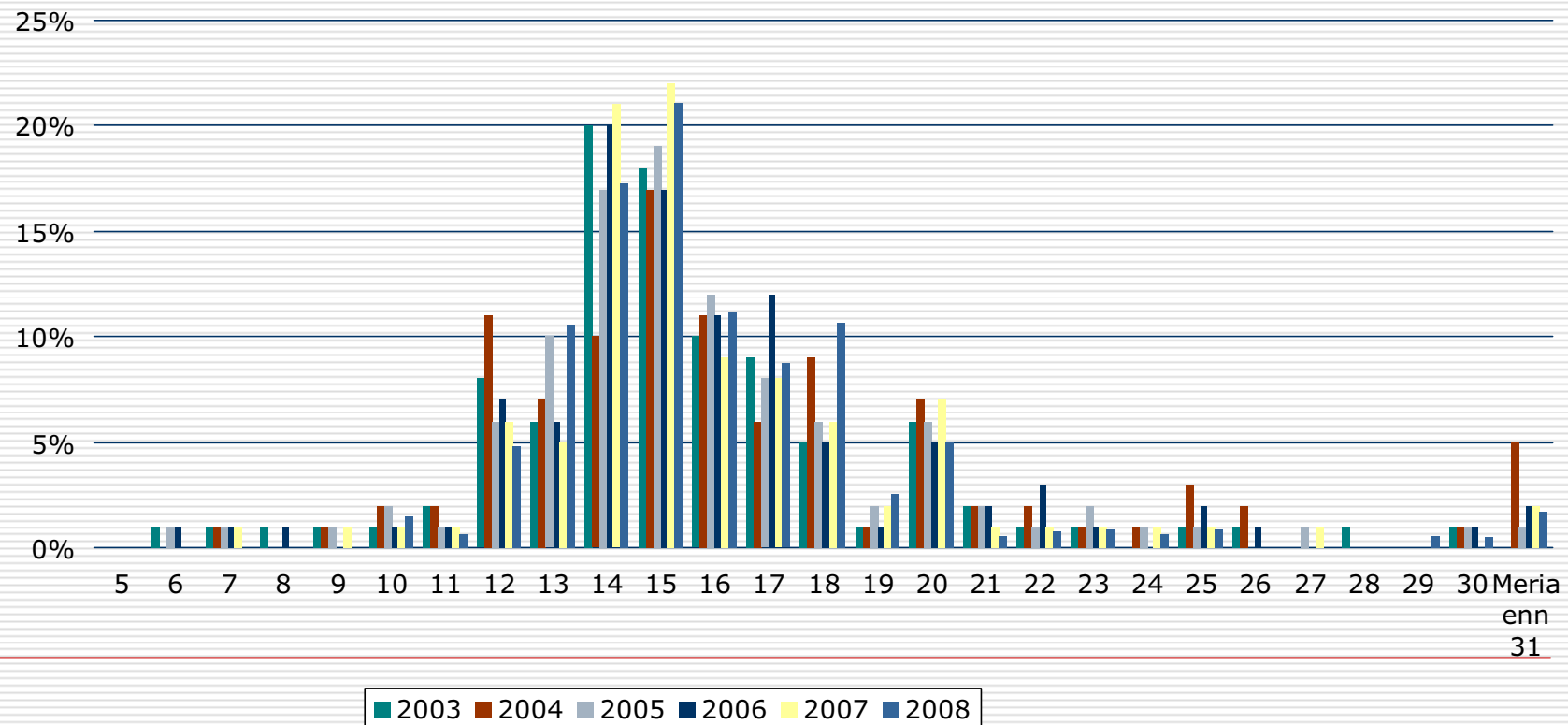
Roykir tú?

Býtt á aldursbólkar

Hvussu gomul/gamal var tú, tá tú byrjaði at roykja?

Nógv flest eru millum 12 og 20 ár tá tey byrja at roykja

SPURNABLAÐ

Fruktbæri, kostur og umhvørvi

*Til tín, ið hevur átt eitt ella fleiri børn,
ella sum gongur við fyrsta barninum*

Hetta spurnablaðið er liður í vísdaligari kanning.
Kanningin hevur til endamáls at fáa greiðu á, um føroyskar
kvinnur gerast upp á vegin eina lætt og kvinnur í øðrum londum.

DEILDIN FYRI ARBEIÐS-
OG ALMANNAHEILSU
Sjúkrahúsværk Føroya

SPURNABLAÐ

Fruktbæri, kostur og umhvørvi

Til tín, ið ikki hevur átt børn

Hetta spurnablaðið er liður í vísdaligari kanning.
Kanningin hevur til endamáls at fáa greiðu á, um føroyskar
kvinnur gerast upp á vegin eina lætt og kvinnur í øðrum londum.

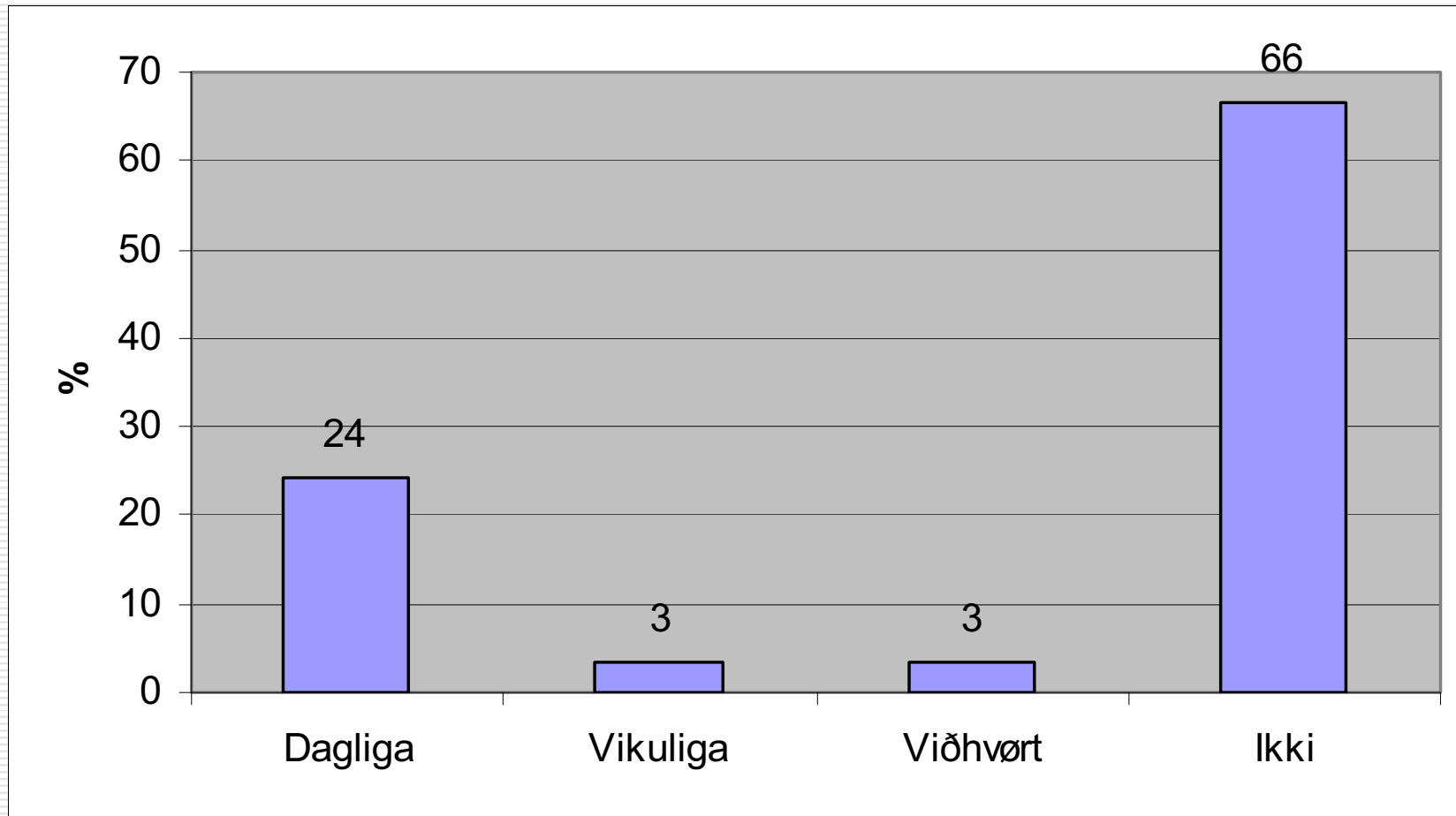
DEILDIN FYRI ARBEIÐS-
OG ALMANNAHEILSU
Sjúkrahúsværk Føroya

Hvussu hevur tú tað

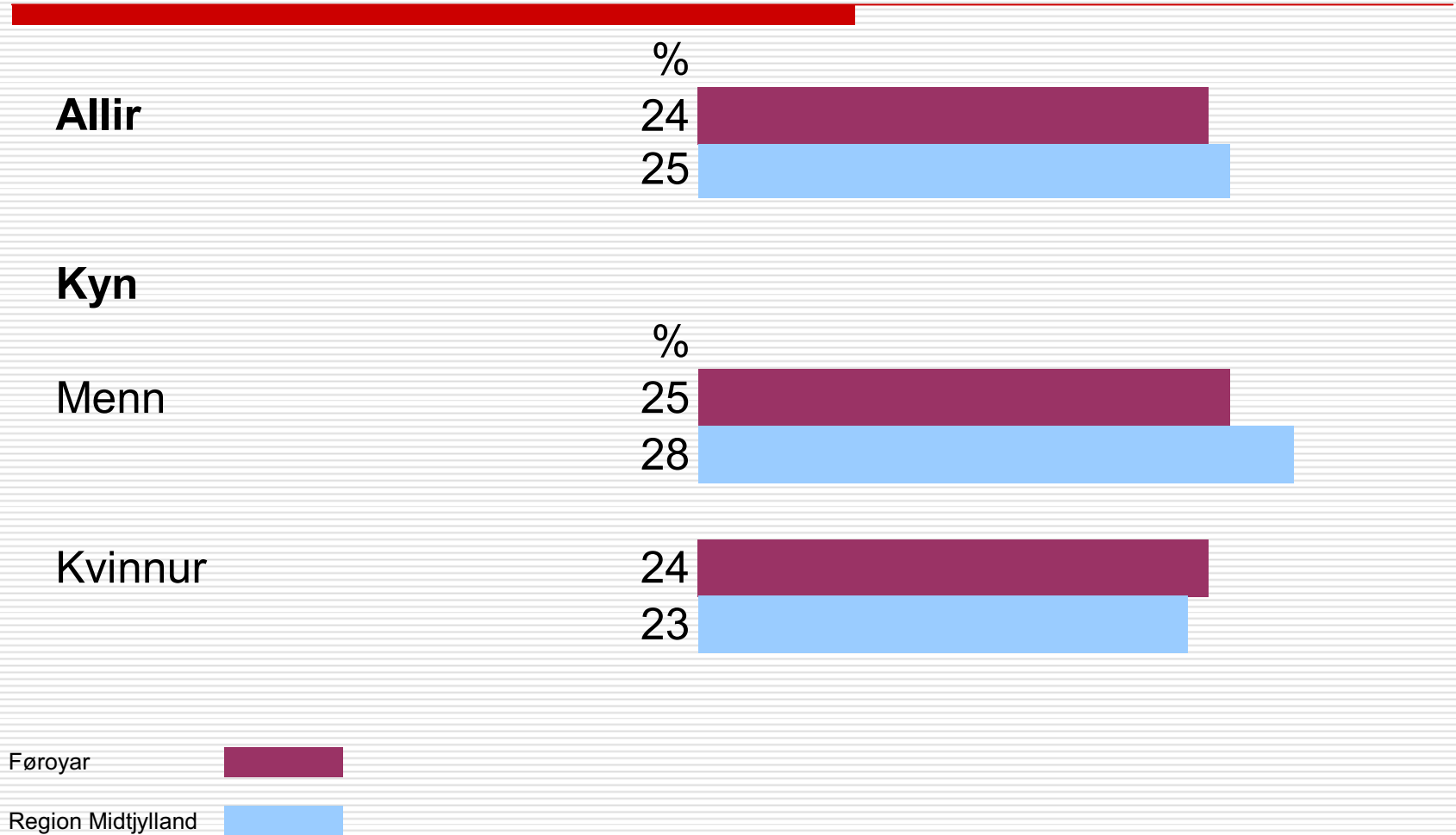

- ❑ Kanningin er gjørd fyri Fyribyrgingarráðið
- ❑ Kanningin fevnir um 3.532 fólk í aldrinum 25 til 74 ár og er gjørd í 2006 og 2007.
- ❑ Kanningin er gjørd eftir sama leisti, sum “Hvordan har du det” í Region Midtjylland

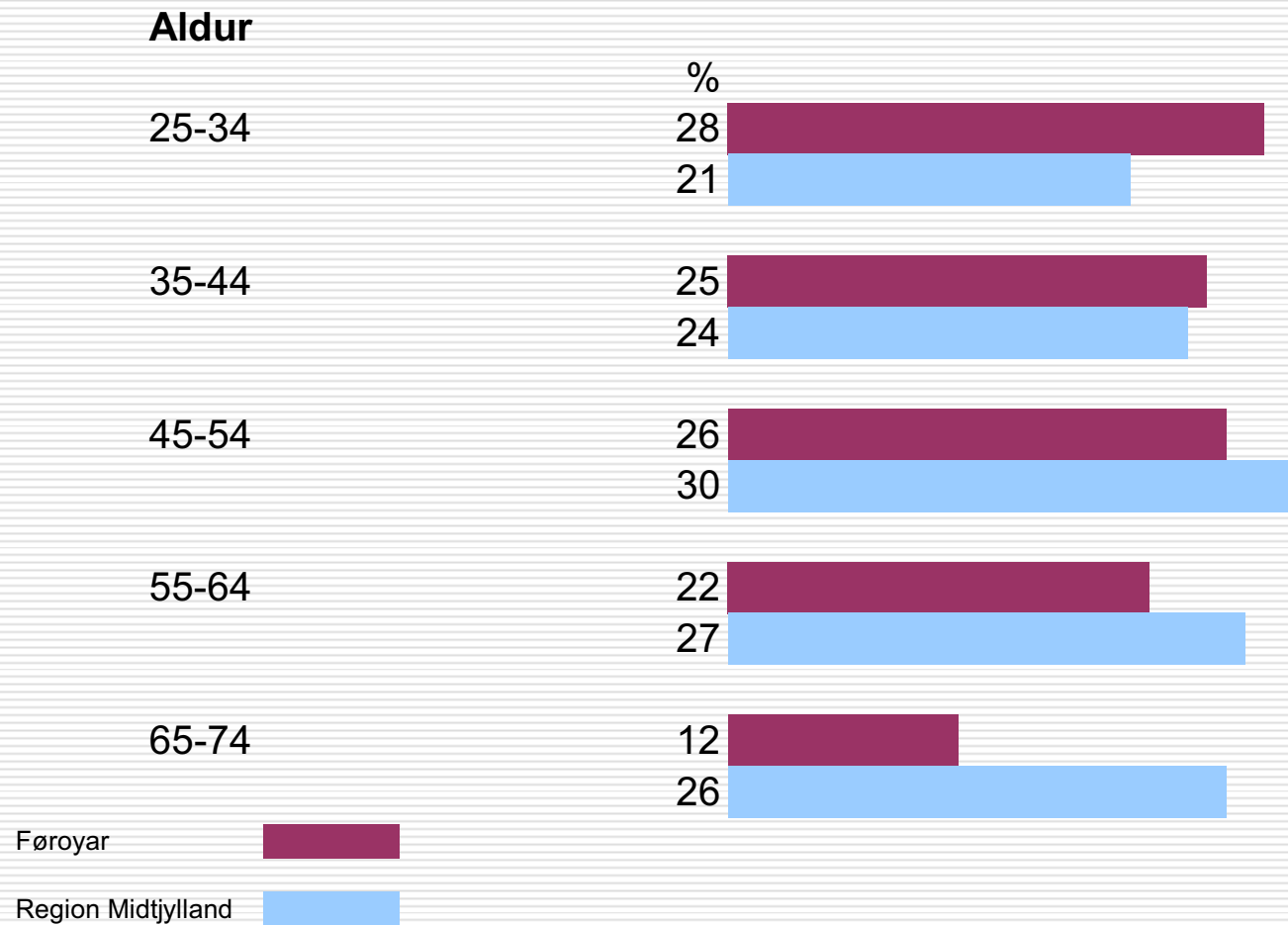
Roykivanar

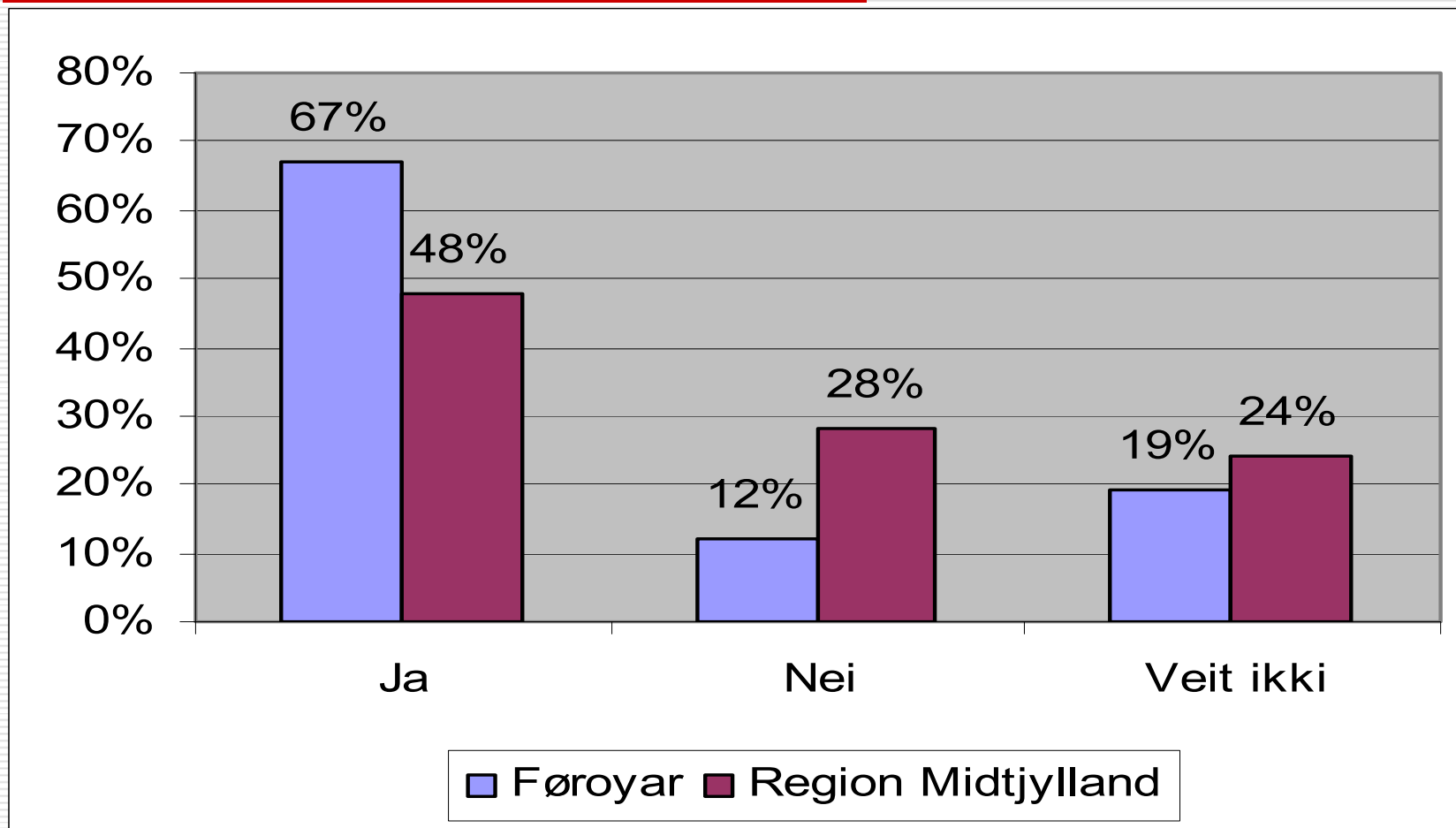
Dagligir roykjarar

Dagligir roykjarar

Hugur at gevast við at roykja hjá dagligum roykjarum

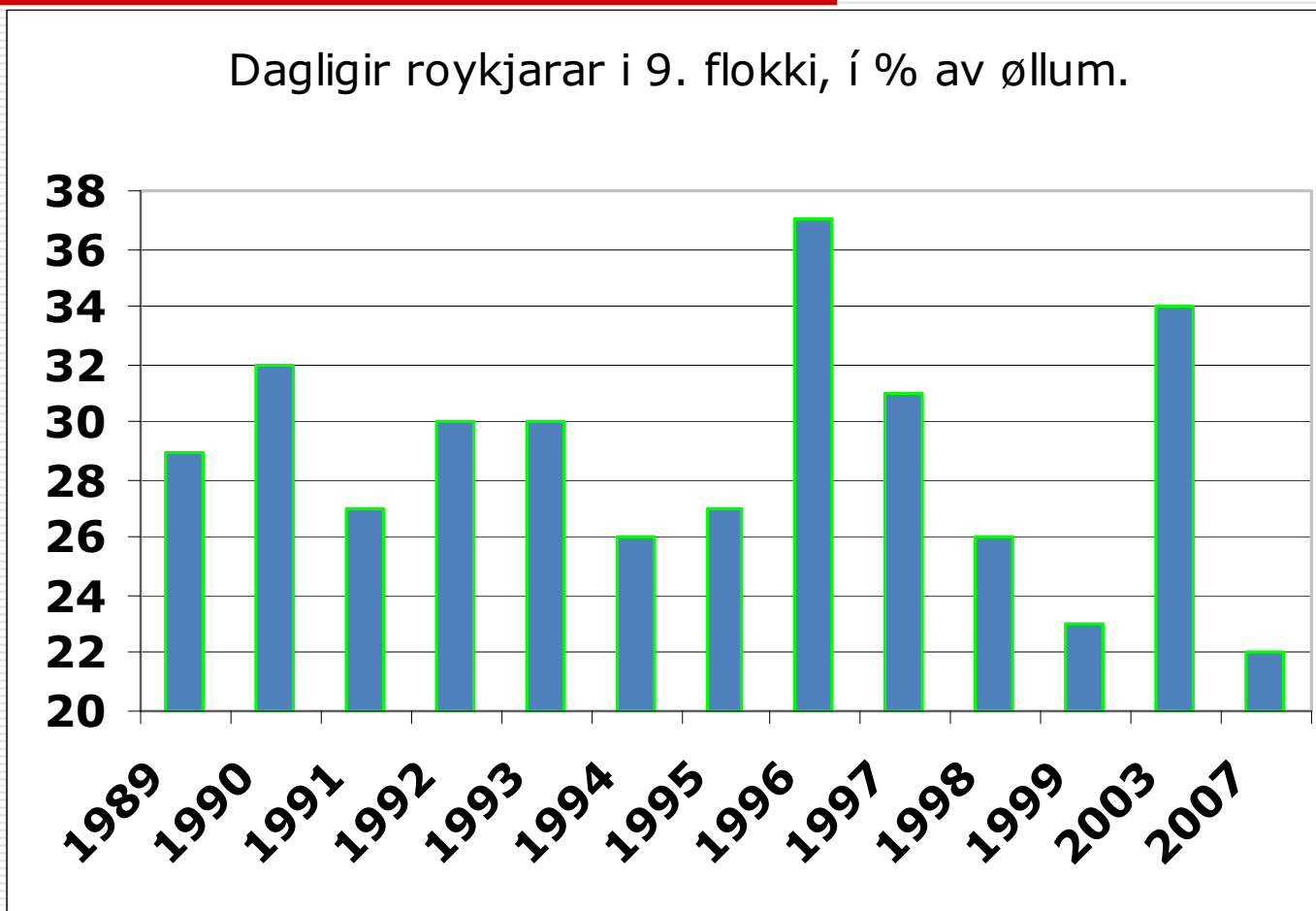

Spurnarkanningar í 9. flokki

- Í øllum 9. flokkum síðan 1989-99
- Árini 1995, 1999, 2003 og 2007 samskipað við ESPAD
- Kanningarnar framdar av Deildini fyri Arbeiðs-og Almannaheilsu og stuðlaðar av Rúsdrekka- og Narkotikaráðnum og Fyribyrgingarráðnum

Dagligir roykjarar í 9. flokki í %

Hvussu ofta roykt sigarettir í lívinum

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ongantíð	165	26,2	26,4	26,4
	1-2 Ferðir	111	17,6	17,7	44,1
	3-5 Ferðir	47	7,5	7,5	51,6
	6-9 Ferðir	39	6,2	6,2	57,8
	10-19 Ferðir	34	5,4	5,4	63,3
	20-39 Ferðir	28	4,4	4,5	67,7
	40 Ferðir ella oftari	202	32,1	32,3	100,0
	Total	626	99,4	100,0	
Missing	95	1	,2		
	99	3	,5		
	Total	4	,6		
Total		630	100,0		

Hvussu ofta roykt sigarettir hesar seinastu 30 dagarnar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ongantið	419	66,5	67,0	67,0
	Minni enn eina sigarett um vikuna	47	7,5	7,5	74,6
	Minni enn eina sigarett um dagin	19	3,0	3,0	77,6
	1-5 sigarettir um dagin	37	5,9	5,9	83,5
	6-10 sigarettir um dagin	44	7,0	7,0	90,6
	11-20 sigarettir um dagin	49	7,8	7,8	98,4
	Meira enn 20 sigarettir um dagin	10	1,6	1,6	100,0
	Total	625	99,2	100,0	
Missing	95	2	0,3		
	99	3	0,5		
	Total	5	0,8		
Total	630	100,0			

Nær gjørði tú fyrstu ferð: Roykti fyrstu sigarettina

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ongantíð	183	29,0	29,4	29,4
	9 ár ella yngri	73	11,6	11,7	41,2
	10 ár	36	5,7	5,8	46,9
	11 ár	24	3,8	3,9	50,8
	12 ár	58	9,2	9,3	60,1
	13 ár	92	14,6	14,8	74,9
	14 ár	89	14,1	14,3	89,2
	15 ár	59	9,4	9,5	98,7
	16 ár ella eldri	8	1,3	1,3	100,0
	Total	622	98,7	100,0	
Missing	95	2	0,3		
	99	6	1,0		
	Total	8	1,3		
Total	630	100,0			

The
ESPAD Report 2003

Alcohol and Other Drug Use Among Students
in 35 European Countries

Björn Hibell, Barbro Andersson, Thoroddur Bjarnason,
Salmé Ahlström, Olga Balakireva, Anna Kokkevi, Mark Morgan

The
ESPAD Report 2003

Alcohol and Other Drug Use Among Students
in 35 European Countries

**Björn Hibell, Barbro Andersson, Thoroddur Bjarnason,
Salmé Ahlström, Olga Balakireva, Anna Kokkevi, Mark Morgan**

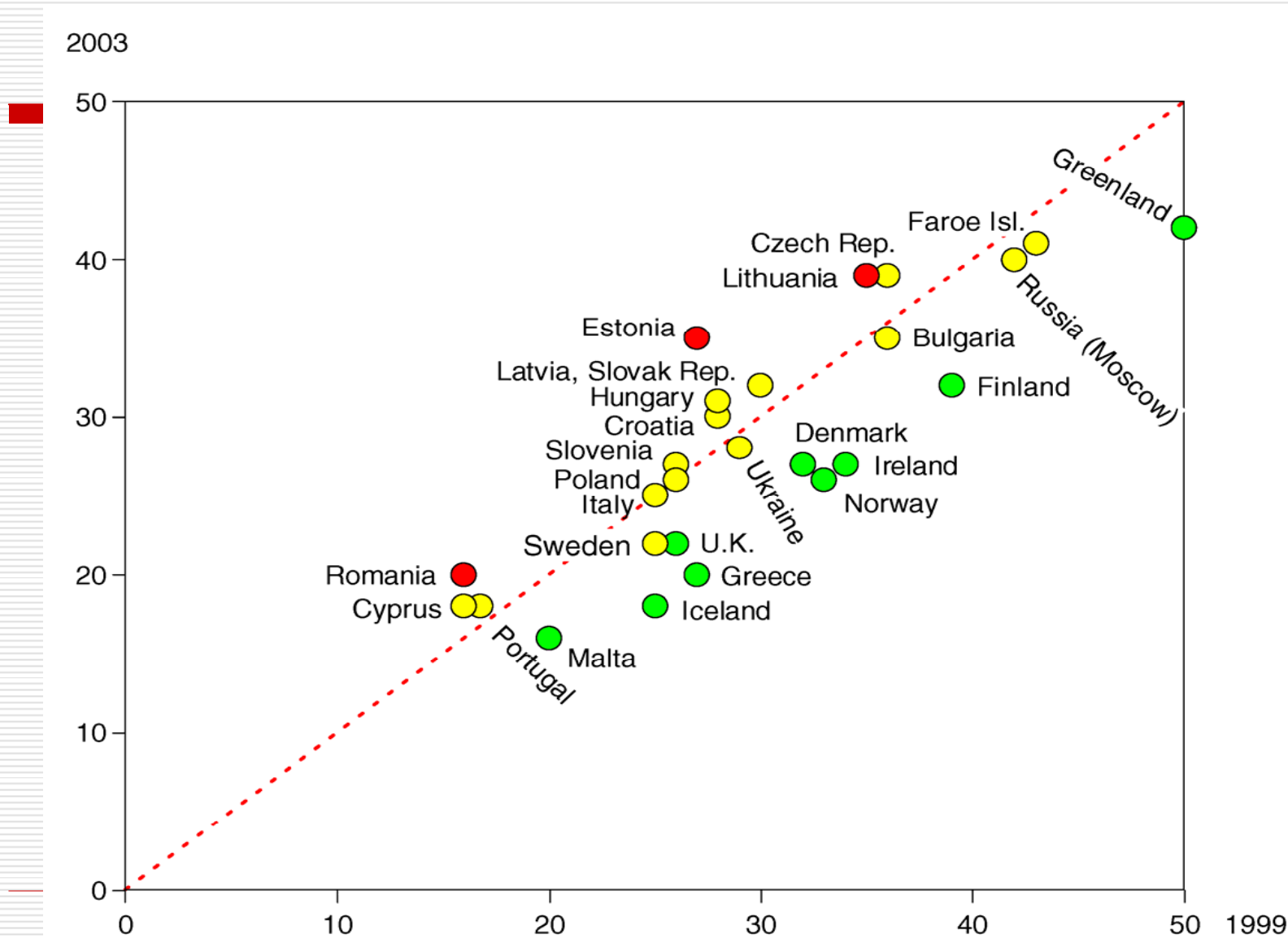
Contributing authors

Ain-Ains Alawite, Thomas Andersen, Karl Bohm, Anina Chileva, Marie Choquet, Ladislav
Cedény, Aleksandra G. Davidavičienė, Zsuzsanna Esikés, Fernanda Felício, Silvia Florescu,
Gerhard Gmel, Iza Koroleva, Eugenia Koshkina, Ludwig Kraus, Marina Kuzman, Patrick
Lambrecht, Vivienne Mallis, Fabio Marini, Karin Monshouwer, Richard Muscat, Kamran Niaz,
Alojz Nociar, Martin Plant, Svend Sabroe, Janusz Sieroszewski, Astrid Skretting, Eva Sterga,
Andreea Steru, Alfred Uhl, Pawel Weihe, Kyriacos Vassilas

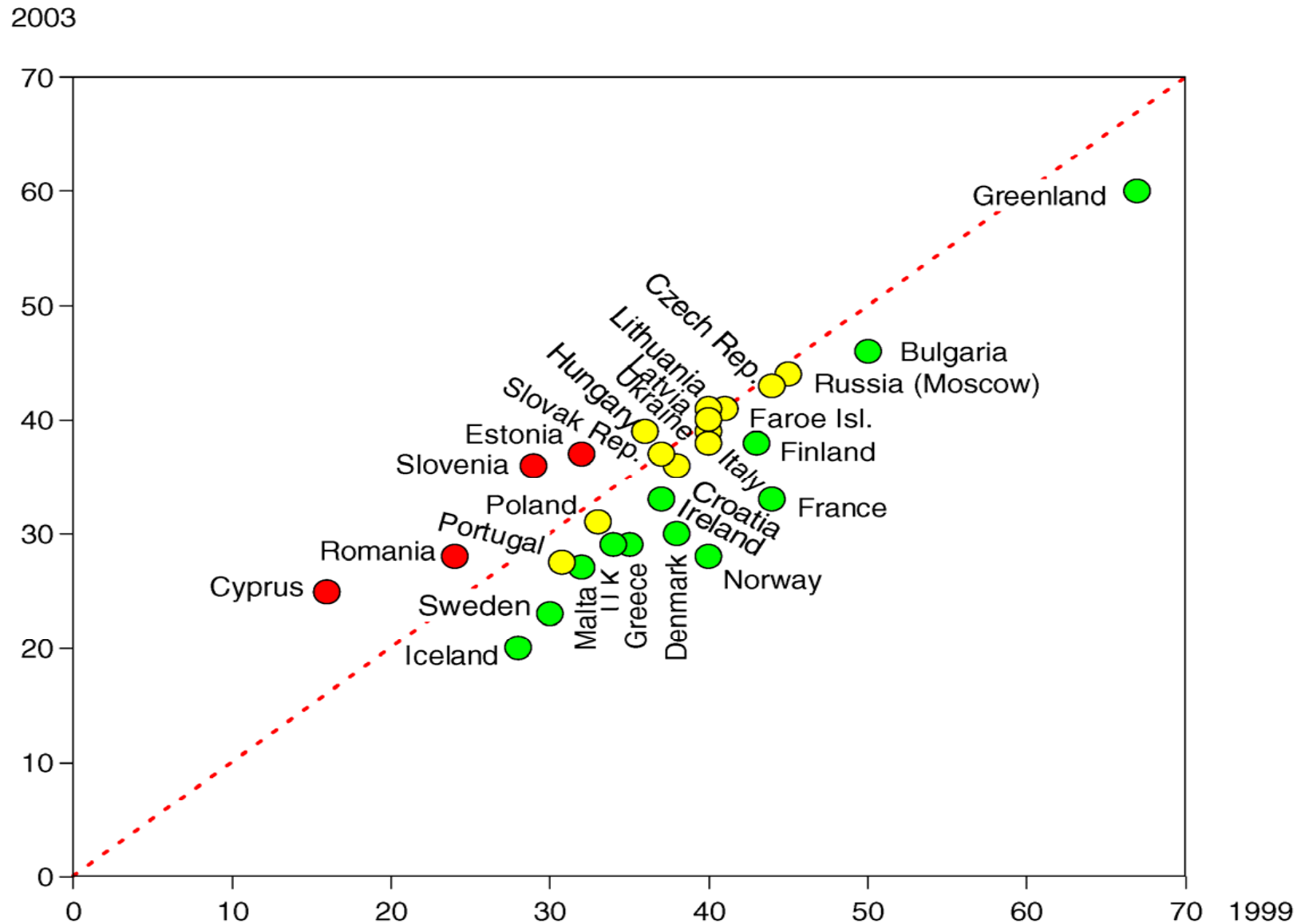

The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, CAN
Council of Europe, Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs (Pondus) Group

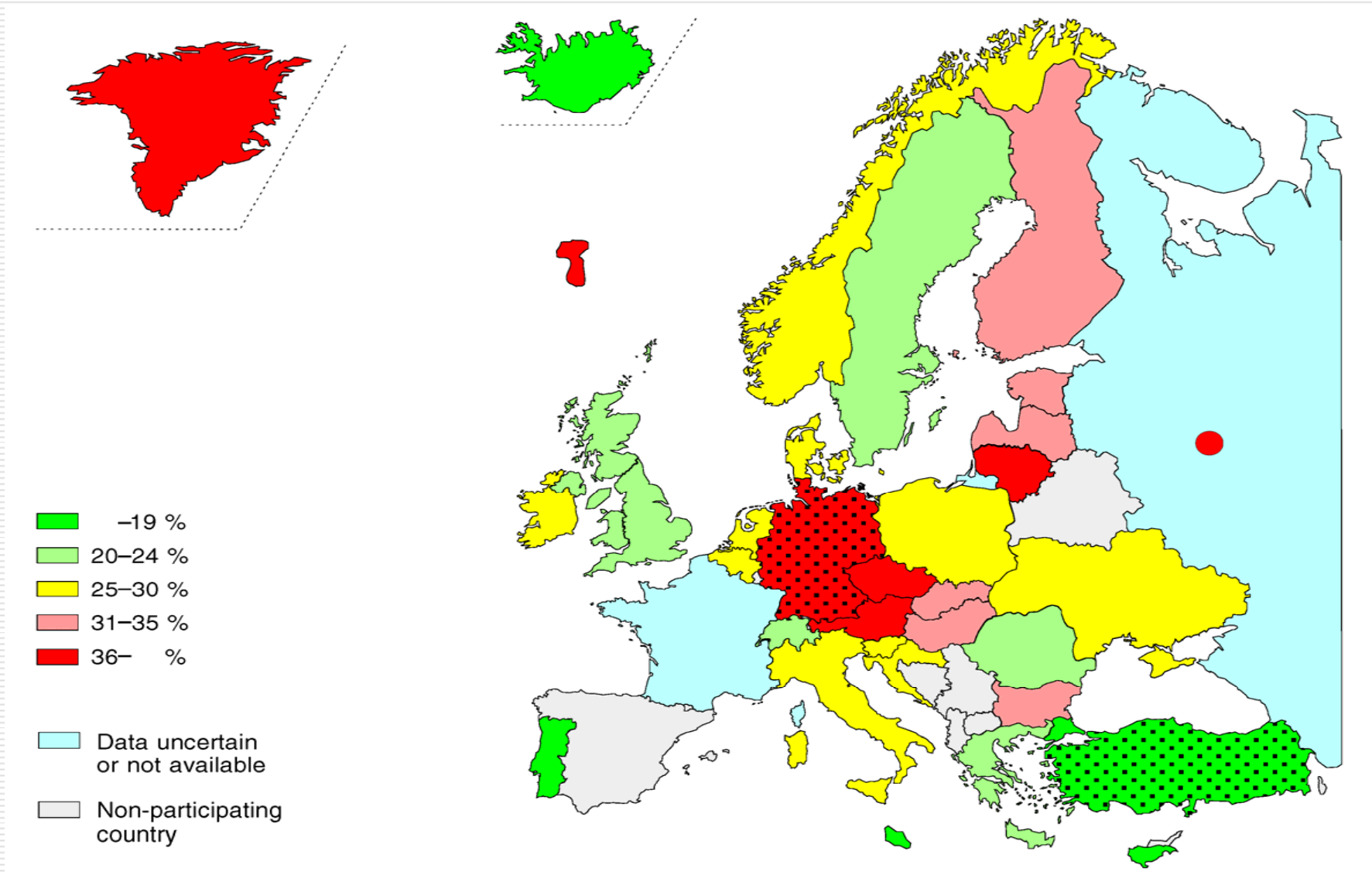
Roykt 40 ferðir ella meir í lívinum. Broytingar frá kanninginini í 1999 til kanningina í 2003.

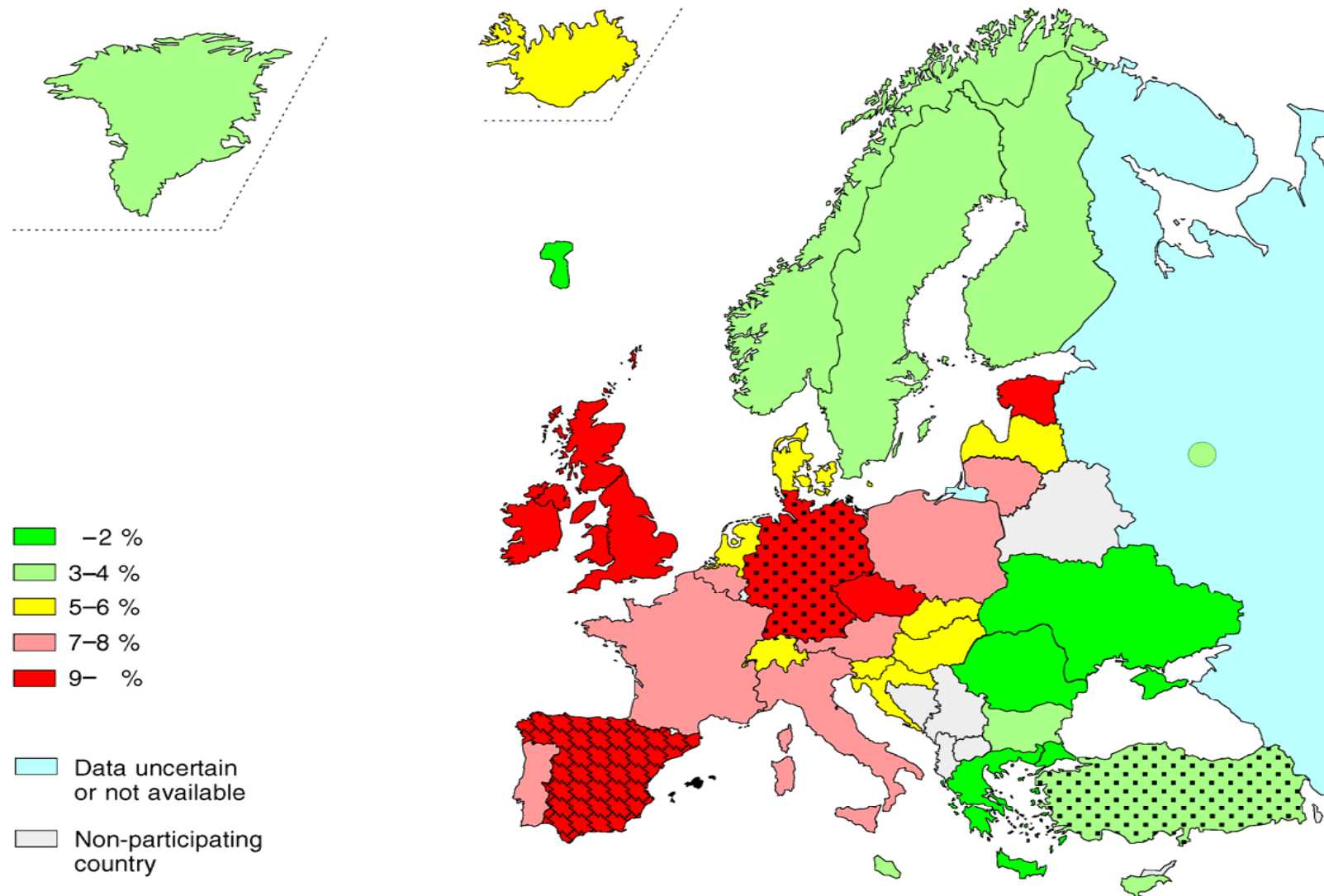
Sigarettrøyking seinastu 30 dagarnar. Broytingar frá 1999 til 2003.

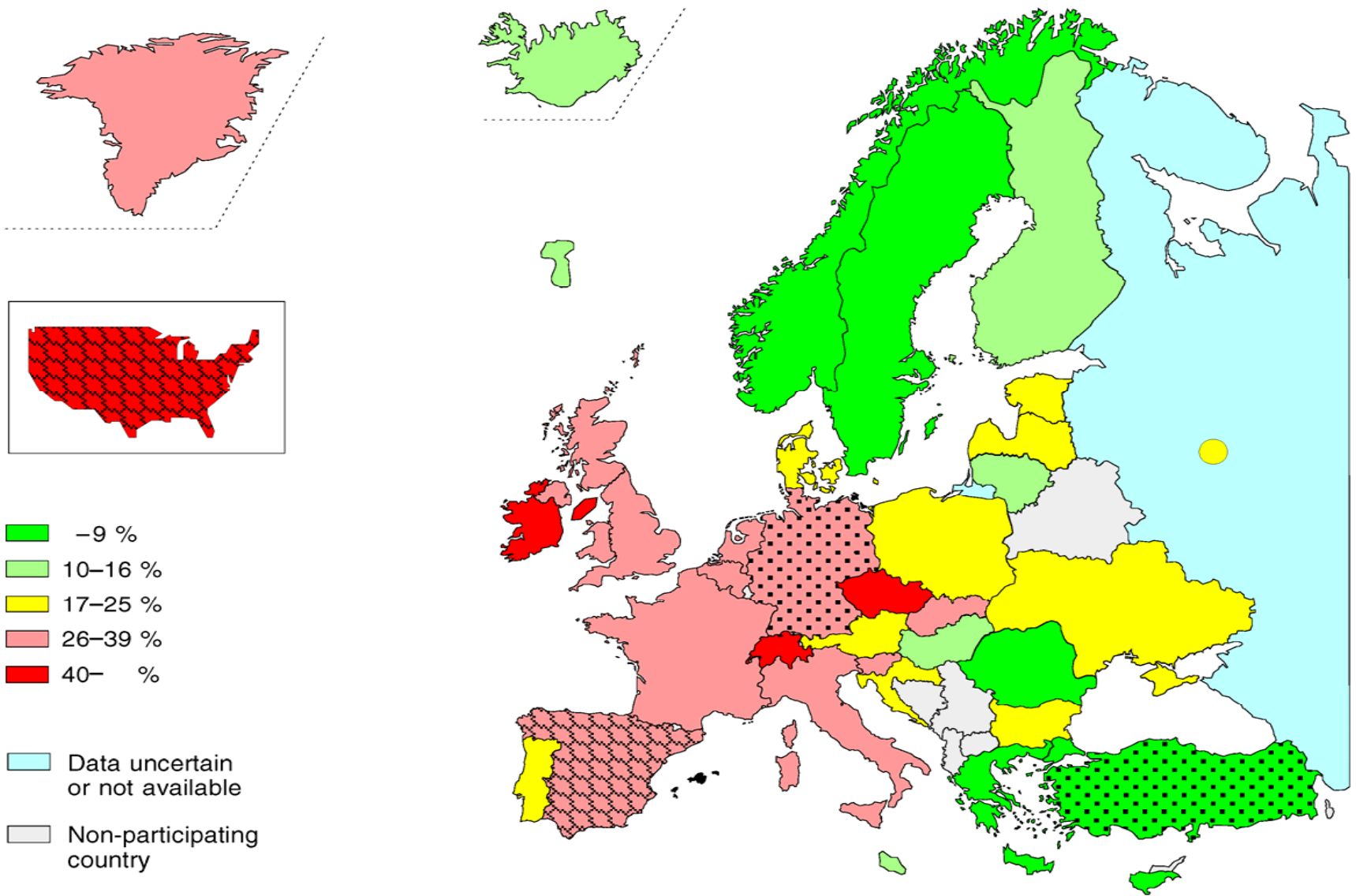
Roykt sigarettir 40 ferðir ella meira í lívinum. 2003.

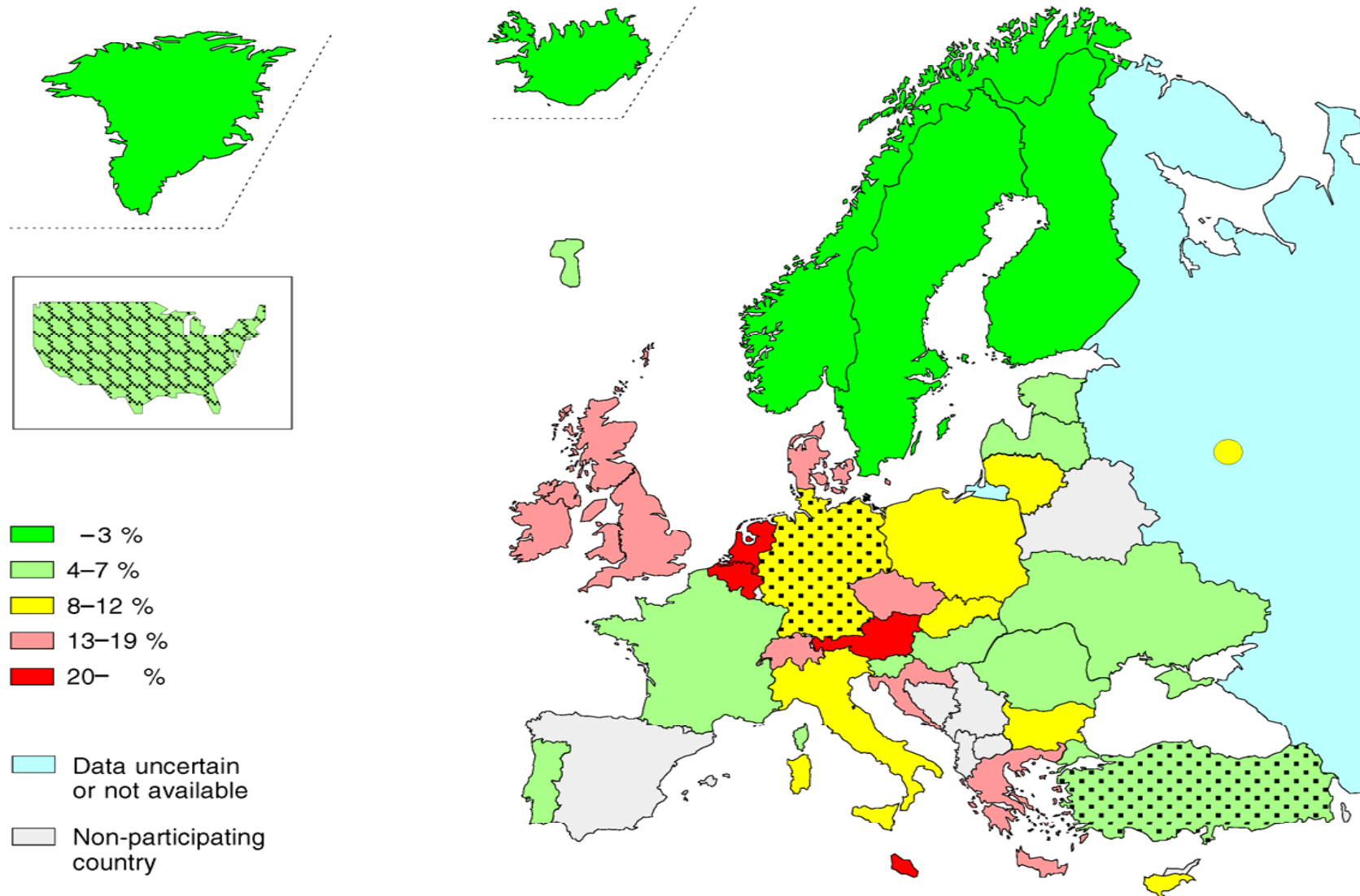
Næmingar, sum hava brúkt ólóglig rúsevni, onnur enn marijuana ella hassj, í lívinum. 2003.

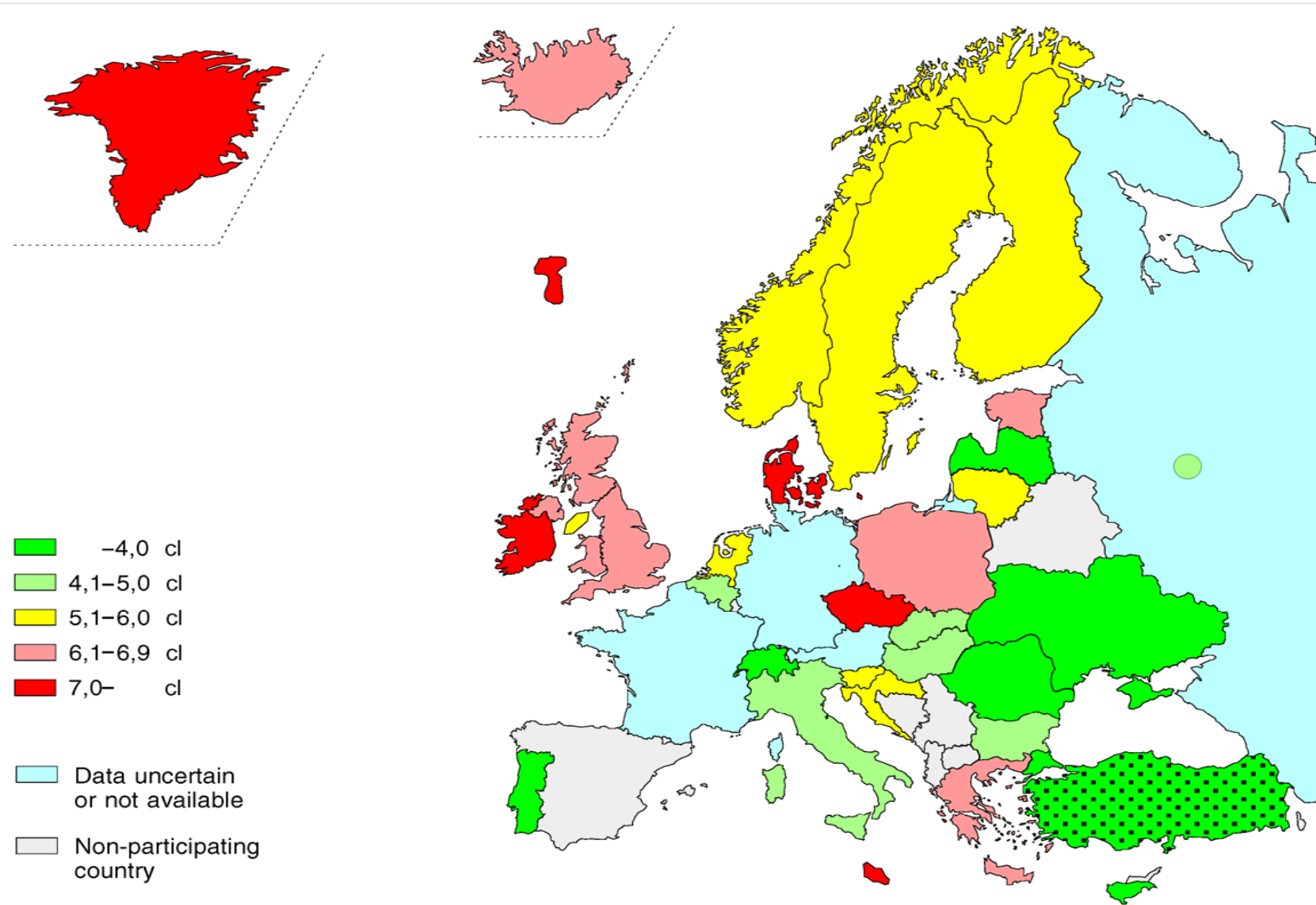
Brúkt nakað slag av ólógligum evnum í lívinum. 2003.

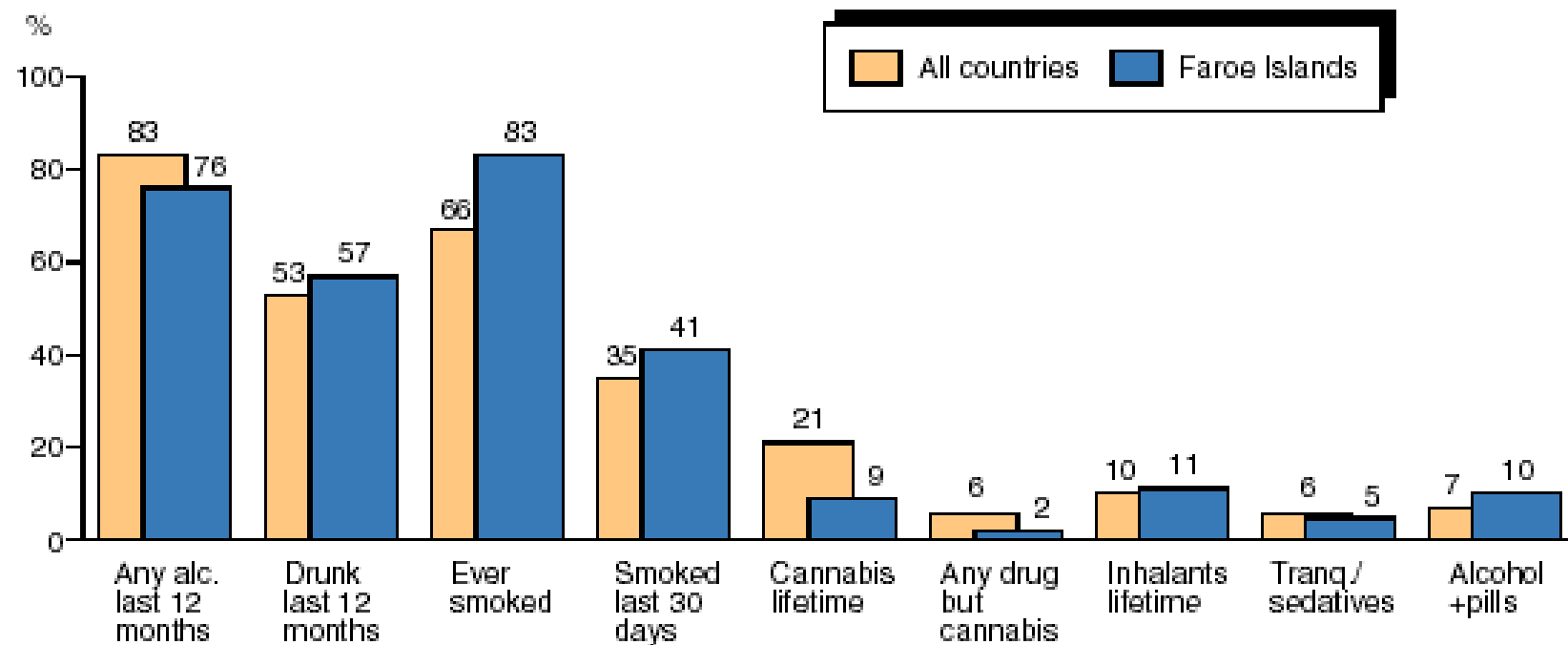

Brúk av rúsdrekka 10 ferðir ella meira seinastu 30 dagarnar. 2003.

Mett nýtsla av øli, víni og sterkum, umroknað til cl. 100 % alkohol, seinast drukkið varð. 2003.

En undersøgelse af de personlige og samfundsmæssige årsager til unges rygevaner på Færøerne

---

Masterafhandling af Hildigunn Steinhólm

Institut for Folkesundhedsvidenskab Københavns Universitet
August 2007

Samband millum royking og ..

- Rúsdrekkánýtslu
  - Hvussu ofta fari verður í býin við vinunum
  - Penganýtslu uttan at foreldrini vistu um tað
  - Skulking
  - Foreldrini loya royking
  - Rúsevnanýtsla
  - Óvanligan atburð
  - Eldri systkin, sum roykja
  - Vistu foreldrini, hvar barnið var leygarkvøld
  - Skúlaavrik
  - Luttøku í ítrátti
  - Sjálvsvirðing
-

Dømi um hvussu ein boðskapur kann vendast -

8 out of 10 don't smoke!

Health tools to share:

- 1. Leave places where people are smoking**
- 2. Say “No thanks” if someone offers you tobacco**
- 3. Avoid places where people are smoking**

DeKalb & Sycamore Study, DCP/SAFE, (N=654, 2000)

Funded in whole or in part by IDHS and the Center for Substance Abuse Prevention

Átøk at minka um royking

- ❑ Málbólkurin eru børnini áðrenn tey eru byrjað
- ❑ SMS til ein heilan árgang við 100 ymsum boðskapum
- ❑ Interaktivur sjónleikur í øllum 5. flokkum
- ❑ Sjónvarpslýsingar

